

УДК 159.922.73

ВИВЧЕННЯ СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ.

**І. Карабаєва, м. Київ,
Інститут психології
імені Г. С. Костюка
Національної АПН України**

Стаття присвячена проблемі вивчення ставлення старшого дошкільника до навколишнього світу в розрізі її понятійно-категоріального апарату. Наведено дефінітивні характеристики основних понять означеної проблеми, окреслено методологічне підґрунтя вивчення феномену „ціннісне ставлення”.

***Ключові слова:** Цінність, прожити ставлення, ціннісне, пізнавальне, практичне ставлення, сформованість і дисгармонійність ставлення, навколишній світ.*

Актуальність дослідження. Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що в сучасному суспільстві спостерігається втрата багатьох цінностей. Внаслідок чого почали поширюватися цинізм, егоїзм, байдужість. Сучасний етап розвитку освіти характеризується змінами: відбуваються звернення до гуманізації процесу навчання, змінюються завдання дошкільної освіти. Якщо раніше метою освіти було формування особистості, яка володіє основами наук, то на період сьогодення актуальним є всебічний розвиток дитини. Особливістю сучасної дошкільної освіти є перехід до особистісно-орієнтованого навчання, для якого характерним є орієнтація на цінності. В освітньому процесі засвоєння знань з мети перетворюється в засіб розвитку дитини з урахуванням її життєвих цінностей, потреб, намірів, реальних індивідуальних можливостей. Тому в наш час підсилюється роль такого

компоненту змісту освіти як досвід ціннісного ставлення до навколишнього світу.

Зв'язок авторського доробку із важливими науковими та практичними завданнями. Дослідження входить до плану науково-дослідної роботи лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України і складає частину наукового напрямку: „Становлення ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку в сучасному соціокультурному середовищі” № 0110U00221159, 2010 – 2014 рр.

Методологічна основа дослідження. Модернізація системи дошкільної освіти здійснюється з урахуванням орієнтації особистості на загальнолюдські та суспільно значимі цінності, тому ціннісні орієнтації виділяються як елемент соціального досвіду, який знаходить своє відображення в меті, змісті, методах і засобах навчання (Л. Зоріна, І. Журавльов, В. Краєвський, І. Лернер, В. Ніколіна, І. Осмолівська, О. Пономарьова, В. Серіков). Теоретичний фундамент поняття ціннісне ставлення складають, з одного боку, теорія цінностей, розроблена в філософській літературі В. Василенко, О. Дробницьким, В. Тугаріновим, а з іншого – загальна теорія ставлень (Б. Ананьєв, О. Лазурський, В. М'ясищев).

Мета статті. Розставити акценти над визначеннями тих ключових слів, які зачасти використовуються як у наукових джерелах, так і в побутовій лексиці стосовно питання ціннісних орієнтацій. Розкрити зміст критеріїв і показників вивчення ставлення дітей старшого дошкільного віку до навколишнього світу.

Викладення основного матеріалу. Розглянемо питання про те, що означає поняття прожити ставлення. Прожити ставлення – це означає відчутти, усвідомити, сприйняти в дії зв'язок свого «Я» та об'єкту дійсності. Встановити ставлення – означає прийняти, зрозуміти, оцінити цей зв'язок, усвідомлюючи особистісний сенс для життя «Я».

Процес пізнання являє собою мисленнєвий, логічний рух до сутності об'єкту і в даному ставленні логіка пізнання диктується логікою об'єкта. Але дискурсивний рух, націлений на об'єкт, постійно ускладнюється актами оцінок, які включаються в акт пізнання, та допомагають, або, навпаки, ускладнюють пізнавальний процес. Когнітивне (від *cognitio* – знання, пізнання) пов'язане як із «ціннісним» так і з «практичним». Процес пізнання завжди пов'язаний з оцінками. Вже при конкретно-чуттєвому пізнанні об'єктів відбувається їх співставлення, порівняння і виділяються схожі, або, навпаки, несхожі їх ознаки. Індивід проявляє активність, яка формує чуттєві уявлення або поняття. Суб'єкт виділяє те, що йому «необхідно», що йому «важливо», «цікаво». Такого роду оцінки спрямовані не стільки на об'єкт, скільки на самого індивіда, його потреби. Вони виражають ставлення людини до об'єкту, його якостям. У пізнанні ці оцінки зливаються з «об'єктивними», але їх необхідно відмежовувати, оскільки вони специфічні і виражають новий бік у ставленні суб'єкту до об'єкту. Вони нерозривно пов'язані з цінностями людини, з ціннісним ставленням людини до об'єкту.

Що ж вкладається в поняття «цінність». Цінність – це поняття, яке позначає позитивну чи негативну значимість будь-якого об'єкту (предметні цінності), нормативний, оцінний бік явищ суспільної свідомості (суб'єктні цінності). До предметних цінностей відносяться: природне благо та зло, яке міститься в природних багатствах та стихійних лихах, потребова вартість продуктів праці (корисність взагалі); соціальне благо та зло, яке міститься в суспільних явищах; прогресивне чи реакційне значення історичних подій; культурна спадщина минулого, яка виступає у вигляді предметів багатства сучасників; значення наукової істини; моральне добро та зло, яке міститься в діях людей; естетичні характеристики природних і суспільних об'єктів і творів мистецтва. Суб'єктивні цінності: суспільні установки, імперативи та заборони, цілі і проекти, які виражаються в формі нормативних уявлень (про добро та зло, справедливість, прекрасне та потворне, про сутність історії і призначенні людини, ідеали, норми, принципи дій).

Пізнавальне ставлення людини до навколишнього світу виявляється в тому, що світогляд охоплює насамперед найзагальніше знання про світ, історію людства й окрему людину. Водночас людина мусить виробити своє ставлення до тих явищ, з якими вона стикається, дати їм свою оцінку, визначити їх вартість для свого життя. Тому світогляд включає також цінності, які виступають важливими регуляторами соціальних стосунків і на основі яких відбувається оцінювання соціальних явищ (добро – зло, прекрасне – потворне, справедливе – несправедливе, корисне – некорисне тощо). У цьому полягає ціннісне ставлення людини до світу. Практичне ставлення людини до світу передбачає наявність у світогляді певних практичних настанов: чинити або не чинити, як чинити? Сміслові ставлення передбачає вписування людиною себе у світову цілісність.

Ставлення не має прямої разової і однолінійної форми свого вираження, воно або проявляє себе в висловлюваннях, або в емоційних реакціях, або в діях, вчинках. Загальновідомим є факт, що між даними формами часто існує значне розходження і тоді стосовно дітей ми говоримо про несформованість ставлення, тобто дисгармонійність субстанції ставлення. Дисгармонійність ставлення – основа його розвитку, подолання протиріччя між раціональним боком ставлення (думаю, говорю, оцінюю, висуваю судження, усвідомлюю значення) і емоційним (подобається, не подобається, люблю, ненавиджу, викликає неприємні переживання, притягує), між внутрішньою і зовнішньою, яка проявляє себе в діях, – це механізм соціально-духовного розвитку дитини, який входить у систему оточуючих її відносин.

Однак показників може бути велика кількість, якщо обрати усю гаму ставлення дитини до оточуючого світу. Тому необхідне обмеження: окреслення лише тієї сукупності ставлень, яка вичерпує значимі для людського існування ціннісні ставлення.

Ціннісне ставлення – це ставлення людини до найвищих цінностей, таких як «людина», «життя», «суспільство», «праця», «пізнання». Ціннісним

ставленням називають і ставлення до цінностей, і ставлення, які ціннісні для життя.

Ціннісні ставлення носять узагальнений характер і включають в себе всю суму значимого для людського існування. Стале ставлення до дійсності, яке має постійний прояв, виступає як якісна характеристика особистості. В повсякденному житті її називають якостями особистості. Ставлення, як вже відмічалось має прояв в словах, в емоційних реакціях чи в діях.

Для розуміння питання ставлення дітей старшого дошкільного віку до навколишнього світу перш за все необхідно з'ясувати що вкладається в поняття «навколишній світ». Навколишній який оточує кого, що-небудь, розташований навколо або поблизу когось, чогось, це все живе; все навколишнє; все, що оточує людину.

Відомо, що основою людської діяльності була й залишається природа, яка існувала до людини й існує незалежно від неї. Вона об'єктивно реальна, первинна і в тому розумінні, що без неї неможливі життя й діяльність людини. Природа для людини — не лише умова її існування, не тільки сфера її перетворюючої діяльності. На цих засадах виникають і розвиваються й інші форми відносин людини з природою, зокрема, крім практичного є і пізнавальне ставлення, яке реалізується у формі передусім природничих наук; оціночне ставлення до природи, яке має відображення у поняттях блага, краси, добра тощо. У сучасному світі людина вперше за свою історію змушена також брати на себе відповідальність за збереження тієї частини природи, яка включена до сфери розвитку продуктивних сил суспільства і стає дедалі ширшою.

Ставлення людини до природи – це пізнавальне, оцінююче ставлення, що виражається за допомогою поняття блага, краси тощо. Збереження навколишнього природного середовища – найважливіший та найскладніший обов'язок сучасної людини, особливо в умовах постійного зростання

продуктивних сил суспільства. Суспільство і культура протистоять природі і входять до її складу. Поняття природа одне з найпоширеніших. Явища і об'єкти природи – це і світло далеких зірок, і взаємоперетворення елементарних часток, і безмежні простори океану, і ліси, і луки, що розкинулись навколо, могутні річки. Це безмежна різноманітність життя на Землі, все суще, весь Всесвіт охоплені поняттям природа.

Ціннісне ставлення до природи інтегрує в собі насолоду флорою і фауною, турботу про рослини і тварин, схвильованість з приводу загибелі природної краси, прагнення до збереження усього живого, відновлення елементів природи в міському пейзажі, спілкування з природою, робота по розширенню поля природного життя. Виявлення прояву ставлення дошкільника до природи не передбачає фіксування окремих проявів до кульбабки, метелика, кицьки, а занотовуються прояви любові до всього живого, ставлення до життя як такого. Ціннісне ставлення до життя інтегрує в собі наступні утворення: 1) визнання права на життя кожної істоти; 2) бережне ставлення до будь-яких проявів життя; 3) сприймання життя в усій його різноманітності, етапах, формах;

Внаслідок впливу людини на природу (природній світ) виникла "друга природа", тобто олюднена її частина (предметний, рукотворний світ). Поняття "предмети" ("речі"), сформульовані людьми, входять у поняття "навколишній світ" і є частиною його змісту. "Друга природа" продукується людьми й удосконалюється ними. В предметах "другої природи" втілені (опредметнені) праця й знання людини, її соціальна душа. Вони створені, аби виконувати певні функції, підпорядковані задоволенню людських потреб, хоча й розвиваються згідно з об'єктивними законами.

Одним із перших об'єктів пізнання маленької дитини є предметний світ. Вже в ранньому дитинстві відбуваються зміни у ставленні дитини до предметного світу. Впродовж раннього віку формується усвідомлення дитиною смислу дії з предметами. Оволодіння предметною діяльністю

стимулює розвиток таких особистісних якостей дітей, як ініціативність, самостійність, цілеспрямованість. Розширення рамок оточуючого світу, в тому числі і предметного, стимулюють розвиток її допитливості. Про це свідчить прагнення дитини до вивчення різних якостей предметів, запитання пізнавального характеру, інтерес до експериментування з незнайомими предметами. В своїх дослідженнях Мухіна В.С. стверджує, що предмет, або річ, у свідомості людини це одиниця, яка має сукупність якостей, займає об'єм у просторі і знаходиться в певних відносинах з іншими одиницями сущого. Зазвичай, розглядають матеріальний предметний світ, який має відносну незалежність і стійкість існування. В реальність предметного світу входять предмети природи і рукотворні предмети (артефакти), які створені людиною в процесі свого історичного існування. Але людина навчилася не лише створювати, використовувати і зберігати предмети, і сформувала систему ставлення до них. Ці ставлення до предмету відображені в мові, міфології, філософії і поведінці людини.

Ми звикли класифікувати предмети, відносити кожен з них до певної групи. Всі класифікації предметів рукотворного світу умовні. На сьогодні їх класифікують наступним чином: традиційні і сучасні, унікальні і масові, старовинні і маргінальні. При цьому необхідно пам'ятати, що цей розподіл не абсолютний. Речі створюються не лише для функціонального служіння людині, а і в якості носія певної специфіки, яка підкреслює індивідуальність того, хто користується, купує певну річ.

У філософії категорія «предмет» має свої іпостасі «предмет у собі» і «предмет для нас». «Предмет у собі» означає існування речі самої по собі, «предмет для нас» означає речі, якими вони розкриваються в процесі пізнання і практичної діяльності людини.

На побутовому рівні в свідомості людей предмети існують як даність, як явища природи і як складова частина культури. Разом з тим для людини це об'єкти, які створюються і знищуються в процесі предметної, трудової

діяльності нею самою. Лише в окремі моменти людина замислюється над питаннями того, як пізнати предмет, як проникнути у його внутрішню природну сутність. У практичній предметній діяльності людина не сумнівається в тому, що предмет можна пізнати. У простому маніпулюванні з предметом ми маємо справи з матеріальною сутністю предметів і постійно переконуємося в наявності у нього якостей, які піддаються змінам і пізнанню.

Рукотворний світ повинен слугувати людині. У разі, коли ми ставимо в співвідношення людину як найвищу цінність, з рукотворним предметним світом, не можна забувати про те, що світ предметів виготовлених людиною – середовище існування людства. Створений людиною рукотворний світ повинен слугувати людині. Таке служіння предметного світу людині здійснюється, перш за все, за законами функціонального використання предметів та їх естетичного впливу.

Особливе значення в системі рукотворних предметів займає в свідомості і почуттях людини дім, домівка. Дім – поняття антропометричне, це завжди будівля для проживання сім'ї. Особливу цінність представляє уміння жити домом. У домі проходять всі таїнства сім'ї. Дім – умови розвитку і буття особистості. Відношення до домівки залежить від ідеології держави, суспільства і окремої сім'ї. На період сьогодення домівка має свою істинну цінність: дім стає не лише місцем проживання сім'ї, а і умовою, яка визначає світосприймання і самосвідомість людини, її почуття базової довіри до зовнішнього світу людей. Дім – це рукотворна будівля і рідні люди, які в ньому проживають, сім'я. У разі, коли в домі сприятлива ситуація, людина відчуває себе як хазяїн самого себе. Вона любить свій дім, хоче йти додому, сумує за ним, коли знаходиться вдалечині від нього. У нормі людина відноситься до свого дому за законами добра, справедливості і краси.

Внутрішнє убранство дому презентується, перш за все, меблями. Меблі – предмети різного функціонального призначення, якими обставляються житлові і нежитлові приміщення.

Сімейний дім – специфічний простір у якому представлені різні групи предметів рукотворного світу – меблі, посуд, побутова техніка, книги тощо.

Головне призначення меблів та інших речей у сімейному домі – не стільки слугувати людині в залежності від свого функціонального призначення, скільки втілювати собою ставлення між членами сім'ї. Речі в домі тісно пов'язані з людьми, вони беруть на себе певні значення і смисли, афективну цінність.

Зазвичай, дорослими членами сім'ї формується у дітей ціннісне ставлення до предметів рукотворного світу. Діти з малечку розуміють що не можна розбивати посуд, не можна плигати на дивані, кріслі, не можна малювати на шпалерах і багато ще чого не можна робити з предметами рукотворного світу, які знаходяться в домі. Дорослим слід пояснювати дітям про корисність предметів рукотворного світу, про те скільки праці інших людей вкладено при їх виготовленні і придбанні, та про те, як правильно користуватися речами, щоб вони слугували довго. Ці правила повинні усвідомлюватися дітьми, тоді у них на все життя сформується ціннісне ставлення до предметного світу і вони не будуть розбивати, ламати, поганити речі.

Ставлення до речей коливається від захоплення їх естетичним виглядом і функціональною досконалістю до ненависті та вандалізму.

Вандалізм – безжалісне знищення предметів рукотворного світу. Вандали – люди, які знищують культурні цінності, рукотворні предмети, це агресивні невігласи. В нашій країні вандалізм має прояв у відношенні жильців багатоквартирних будівель до свого дому; школярів – до школи; багатьох людей – до місць суспільного користування. Руйнувати, ламати,

знешкоджувати – не повний перелік негативних дій. На сьогодні має яскравий прояв вандалізму і така форма як графіті. Графіті-вандали залишають свої сліди на стінах будівель, автобусах, трамваях, вагонах метро, в ліфтах будівель, парканах тощо. Графіті-вандали протистоять архітектурі і знижують притаманне людині ціннісне ставлення до предметного світу. Графіті, як і інші види вандалізму, – соціальне і психологічне зло.

Предметний світ як цінність, яка сприяє комфорту індивідуальної людини, викликає бажання володіти нею; а у тих, хто не може володіти – заздрість і, можливо, пов'язаний з нею вандалізм в усіх знайомих варіантах його реалізації.

Людина психологічно потрапляє в залежність від предметного світу як цінності буття. Дитина з моменту свого народження освоює предметний світ по його функціональному призначенню і його естетичній значимості, але наслідуючи дорослого може фітшизувати предметний світ. Вже з раннього дитинства дитя входить в спільноти, які представляють себе через притаманні часу і вікові знакові системи. В склад цих систем потрапляють і рукотворні речі. Діти перетворюються в користувачів, оволодіння предметом стає змістом їх життя. Через речі відбувається регулювання відносин всередині вікової групи. Для дітей, як і для дорослих, стає значимим оволодіння певним набором речей тому дуже важливим вже в дитячі роки формувати ціннісні уявлення дітей про оточення, будь то предметне чи соціальне через розрізнення того, що добре і що погано, конкретних прикладах добрих вчинків адже в цьому і проявляються цінності .

Ієрархічна піраміда найвищих цінностей увінчується «Людиною»: – вона ціль і міра всіх речей. Лише той світ має цінність, який пронизаний ідеєю людини, оцінюваний з точки зору людського життя. Слід приймати розширене тлумачення поняттю «людина», філософське тлумачення феномену «людина», коли її присутність проглядається як в речах, так і в явищах. Ціннісне ставлення до людини як такої це і бачення її присутності в

рукотворному світі предметів, і в явищах, і в подіях. Що означає прийняти людину як цінність. По-перше, виявити її присутність в оточуючому світі. (ляльку виготовив для нас майстер). По-друге, враховуючи її присутність, поважати автономію, самопочуття, інтереси. По-третє, допомагати людині в міру своїх сил. І розуміння людини в усіх її проявах, пояснюючи і виправдовуючи те, що здається дивним. По - п'яте – сприяти благу людини в її житті на землі. В минулому цей ключовий змістовний елемент носив назву – моральне виховання, яке проявлялося у ставленні до іншої людини. Ціннісна орієнтація на людину має прояв в правильному сталому ставленні, яке виступає для оточуючих людей як якості особистості: дисциплінованість, ввічливість, доброзичливість, уважність, чесність, великодушність і, в узагальненому вигляді як гуманність.

Визначимося в критерії і показниках ціннісного ставлення дітей старшого дошкільного віку до навколишнього світу. Критерій (від лат. *critērium*, яке зводиться до грец. *κρίτηριον* – здатність розрізнення; засіб судження, мірило, пов'язаного з грец. *Χρίνω* – розділяю, розрізняю) – мірило, вимоги, випробування для визначення або оцінки людини, предмета, явища; ознака, взята за основу класифікації.

Отже, критерієм при вивченні ставлення старших дошкільників до навколишнього світу буде виступати рівень сформованості переживання ставлення дошкільника до навколишнього світу через систему морально-етичних ознак, прийнятих у суспільстві.

Показниками будуть виступати узагальнені характеристики раціонального, емоційного і практичного боків ставлення дошкільника до навколишнього світу. Показники будуть виступати методологічними інструментами, які забезпечать можливість перевірки теоретичних суджень з питання ставлення дошкільника до навколишнього світу за допомогою емпіричних даних. Будемо розрізняти якісні показники, які фіксуватимуть

наявність або відсутність певної якості і кількісні показники, якими будемо фіксувати ступінь прояву, розвитку певної якості.

Перший показник – інформаційний (когнітивний), який визначає сформованість знань про навколишній світ і має прояв у висловлюваннях і судженнях дитини про „добро” і „зло”, „корисне” і „шкідливе”, „красиве” і „потворне”. Не складає раціональний бік ставлення дошкільника до навколишнього світу.

Другий показник – особистісний, емоційно-мотиваційний рівень ціннісного ставлення, який свідчить про сформованість ставлення дитини до змісту занять про навколишній світ, про те чи подобається чи ні, викликає позитивні (негативні) переживання, притягує (відштовхує). Його показники – інтерес, потреба, позитивні емоції при виконанні завдань. Усе це складає емоційний бік ставлення дошкільника до навколишнього світу.

Отже, показником виступає рівень сформованості емоційного боку ставлення дошкільника до навколишнього світу.

Третій показник – діяльнісний, який характеризує активну включеність дитини в діяльність по освоєнні навколишнього світу. Практичне ставлення до навколишнього світу через усвідомлення того чинити чи не чинити, як чинити по відношенню до навколишнього світу. Це складає практичний бік ставлення дошкільника до навколишнього світу.

Отже, показником виступає рівень сформованості практичного боку ставлення дошкільника до навколишнього світу.

У разі, якщо за всіма трьома показниками у дитини спостерігається достатній рівень – будемо говорити про сформованість ставлення до навколишнього світу, якщо за якимось із показників буде відзначено недостатність сформованості показника будемо говорити про дисгармонійність ставлення дитини до навколишнього світу.

Висновки. Вже в дитячі роки дуже важливим є формування ціннісного ставлення дітей до оточуючого світу, будь то предметне чи соціальне середовище. Таке ставлення проявляється через розрізнення того, що добре і що погано, конкретних прикладах добрих вчинків. В нашому дослідженні основним критерієм вивчення ставлення старших дошкільників до навколишнього світу виступає «Сформованість переживання ставлення старших дошкільників до навколишнього світу через систему морально-етичних ознак, прийнятих у суспільстві».

Перспективи використання результатів дослідження. Результати дослідження можуть використовуватися практичними працівниками в ДНЗ, як рекомендації для роботи над вивченням ціннісного ставлення старших дошкільників до природи, речей, соціального світу. Також отримані результати свідчать про необхідність подальшої роботи над розробкою діагностичного матеріалу для виявлення рівнів сформованості ціннісного ставлення дошкільників до навколишнього світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюхова И. С. Ценности и воспитание / И. С. Артюхова //Педагогика. – 1999. – № 4. – С. 117–121.
2. Архангельский Л. М. Ценностные ориентации и нравственное развитие личности. /Л. М. Архангельський. – Знание, – М.: – 1978. – С.1–87.
3. Белицкая Г.Э. Личностная модель ценностных ориентаций /Г. Э. Белицкая //Проблема субъекта в психологической науке. – М.: Изд-во «Академический проект», – 2000. – С. 227–234.
4. Донцов А.И. О ценностных отношениях личности /А. И. Донцов //Советская педагогика. 1974. – № 5. – С. 67–76.
5. Дробницкий О. Г. Ценность /О. Г. Дробницкий //Философская энциклопедия. Т. 5. – М., – 1970. – С. 462.
6. Етимологічний словник української мови: У 7 т. / [Гол. ред. О. С. Мельничук]. – Т. 5: Р–Т. – К.: Наук. думка, – 2006. – 704 с.

7. Леонтьев Д.А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции /Д. А. Леонтьев // Вопросы философии. 1996. – № 4. – С. 36–42.

8. Мухина В.С. Предметный мир как жизненное пространство личности / В. С. Мухина // Развитие личности. – 2003. – № 2. – С. 227–234.

И. Карабаева

ИЗУЧЕНИЕ ОТНОШЕНИЯ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА К ОКРУЖАЮЩЕМУ МИРУ.

Статья посвящена проблеме изучения отношения старшего дошкольника к окружающему миру в разрезе ее понятийно-категориального аппарата. Приведены дефинитивни характеристики основных понятий отмеченной проблемы, очерченно методологическая подпочва изучения феномена „ценностное отношение”.

Ключевые слова: *Ценность, прожить отношение, ценностное, познавательное, практическое отношение, сформированность и дисгармонийнисть отношение, окружающий мир.*

I. Karabaeva

A STUDY OF RELATION OF CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE IS TO OUTWARD THINGS.

The article is devoted the problem of study of relation of senior preschool child to the outward things in the cut of it concept-category to the vehicle. Definitivni descriptions of basic concepts of the noted problem are resulted, outlined methodological subsoil of study of the phenomenon the „valued relation”.

Keywords: *Value, to live a relation, cognitive, practical relation, formed and disgarmoniynis' relation, outward things, valued.*